

Pest, május 7-kén 1854.

A *Vasárnapi Ujság* hetenként egyszer egy nagy negyedréti iven jelenik meg. — Előfizetési díj helyben : márczius, aprilis, május és június hónapokra, azaz : négy hónapra 40 pkr. (Házhoz küldve 1 pft.) — Márcziustól fogva utolsó decemberig, azaz : tíz hónapra 1 ft. 10 kr. pp. (Házhoz küldve 2 ft. 24 kr. pp.)

Postán elküldve minden egyéb költség nélkül : márczius, aprilis, május és június hónapokra, azaz : négy hónapra 1 pft. — Márcziustól fogva utolsó decemberig, azaz : tíz hónapra 2 ft. 24 kr. pp. — Az előfizetési díj az alulírt kiadókhöz bérmentve utasítandó. — Landerer és Heckenast, kiadók (Egyetem-utca 4. szám alatt).

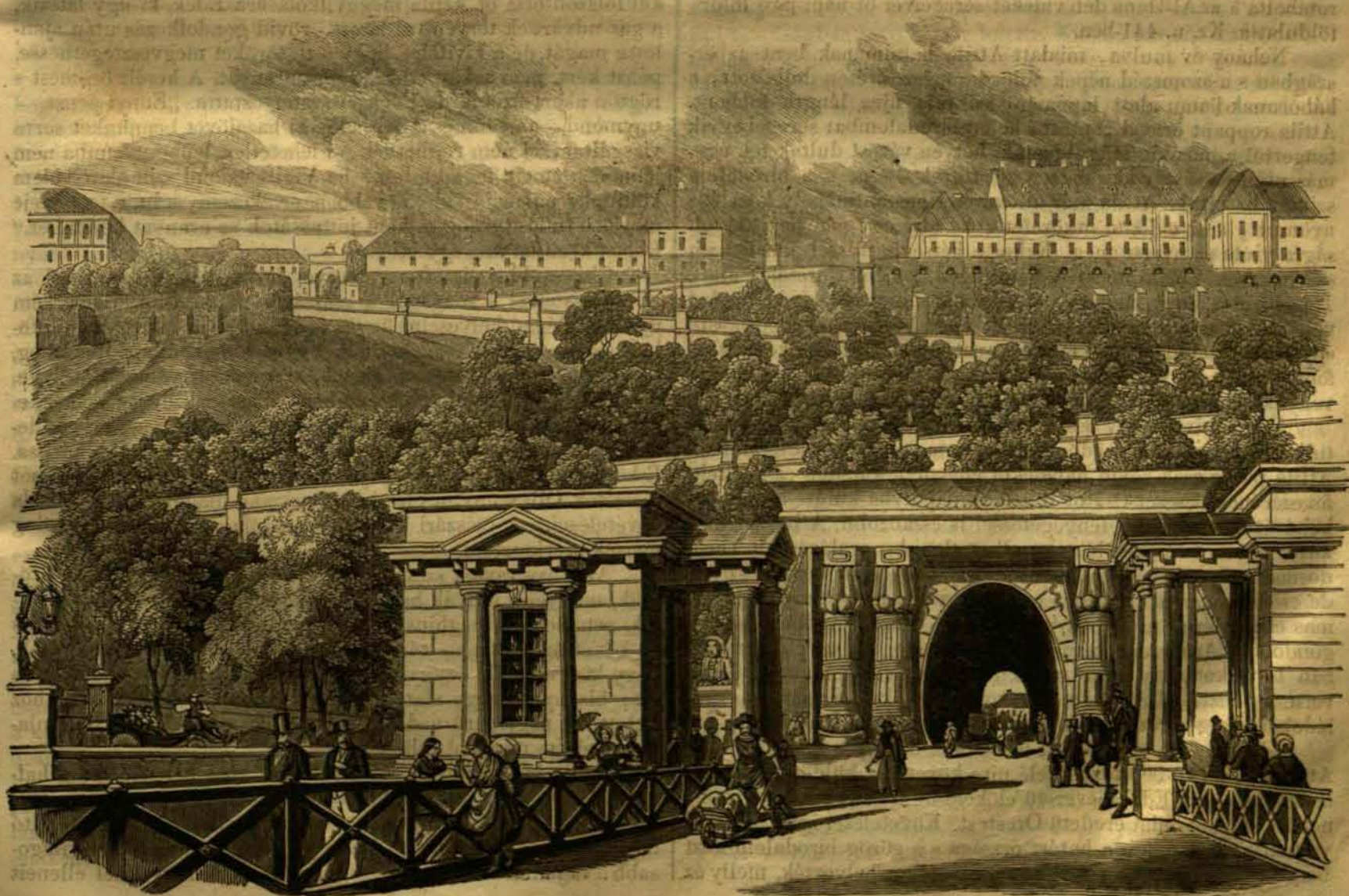
A buda várhegyi alagut.

Az alábbi igen sikerült metszvény mutatja tisztelt olvasóinknak a nemzeti vállalkozási szellem két legnagyobb szerü emlékét, a lánczhidat és az alagutat.

Mindkét vállalat a feledhetlen gróf Széchenyi István eszméje volt, ez utóbbit akkor, midőn ama nagy férfiú a vállára ne-

hezült teher alatt összeroskadt, Urményi József, derék hazánkfia karolta újra fel, s a mű, melly tavaly nyáron kezdetett meg, egy év alatt befejeztetéséhez áll közel.

E vállalat sikerét, és a kiviteléhez tartozó adatokat lapjaink legközelebbi számában fogjuk megismertetni.

Attila élete.

SZABÓ KÁROLY-tól.

III.

Attila hadjáratai a keleti birodalomban. — II. Theodosius császár összeküvése Attila élete ellen. — Attila nemes boszuja.

Attila még nagybátyjáról Rofról viszálykodást öröklött a keleti vagy görög császársággal. A görög követek, kik Kr. u. 435. Roffal egyezkedni akartak, őt már nem találták életben; az egyezséget tehát, melyet a gyenge keleti császár II. Theodosius igen ohajtott, Attilával és Budával kellett megkötniök, még pedig terhes föltételek alatt. A császárnak le kellett mondani minden szövetségről a kunok ellenségeivel, ki kellett adni minden hozzá menekült kun pártitűket és megszökött foglyokat, végre a 350 font arany adó, melyet a császár eddig évenként Roffnak fizetett, most két annyira, azaz 700 fontra emeltetett. E kemény föltételeket a követek elfogadták, mert Attila ellenkező esetre háborúval fenyegetőzött, mihez az elpuhult görög udvarnak se kedve se ereje nem volt. A béke megkötése Margus városa mellett, a mai Szendrő táján Szerviában, szabad ég alatt, lóháton történt; minthogy a kun küldöttek lovaikról leszállva alkudozni nem akartak, s így a görög követek is illőnek látták lóháton jelenni meg. A békét mindkét fél nemzeti szokásai és vallásos szertartásai szerint, ünnepélyes esküvel erősítette meg.

Theodosius, ki szorultságában maga kereste e békét, úgy látszik, később nem igen örömet s nem eléggé lelkiismeretesen teljesítette annak föltételeit. A kötelezett adót, melyet a görög udvar, Attilát tábornoki címmel ruházván fel, zsoldnak keresztelt, rendetlenül és hiányosan fizette, s a szökevény kun pártitűk birodalmában folyvást titkos menedéket találtak. Attila, ki örömet ragadta meg az alkalmat hatalmának súlyát e gyáva s lelkiismeretlen udvarral éreztetni, fegyvert ragadt. A gazdag Szirmiumot, Alsó-Pannonia régi fővárosát, mely a Szerémségen Mitrovicz mezőváros táján a Száva mellett feküdt, bevette, ezután a Dunán átkelven, Singidunumot, a mai Belgrád táján, lerombolta s az Al-Duna déli vidékét seregeivel öt napi járó földre földulatta. Kr. u. 441-ben.

Néhány év múlva, mialatt Attila hatalmának bent az országban s a szomszéd népek fölötti megerősítésén dolgozott, a háborúnak hamu alatt lappangó szikrája újra lángra lobbant. Attila roppant erővel rontott a keleti birodalomba; seregei egyik tengertől a másikig száguldoztak, hetven várost dultak fel, egymás után a császár két hadseregét törték össze, s a birodalom szivéig hatottak. Attila már a főváros Konstantinápoly közelébe nyomult, s az eldöntő ütközetet attól alig egy pár napi távolságra vívta és nyerte meg. Ekkor a kétségbeeséssel küzdő császárnak békét ajánl, természetesen igen kemény föltételek alatt. Theodosius, hogy magát és birodalmát megmentse, kénytelen volt ezeket is elfogadni. Attilának hadi költségei kárptólásául egyszerre fizetendő 6000 font aranyat, ezen fölül évenként 2000 font arany adót kötelezett s birodalmát tartozott a kun szökevények előtt örökre zárva tartani. Ez történt Kr. u. 447-ben.

E rendkívül nagy összeget a most nagy részben megpusztult birodalom rendes adózás útján nem volt képes előteremteni. Attila pedig csak rövid haladékat engedett, s midőn ez is eltelt, fővezérének öcsését Csátot Konstantinápolyba küldte az adó behajtását, ha szükség, fenyegetéssel is eszközölni. A büszke kun követ parancsoló jelenléte mondhatatlanul megalázó volt Theodosiusra nézve; szőgyen és boszuvágy szorongatta ennek szívét, de erőtlenségének érzetében csak átkozódni tudott, midőn hatalmas ellenfelére, most már úgy szólván urára, Attilára csak rá gondolt is. Azonban a kénytelenségnek engedni kellett. A zavarban levő kormány igazságot s törvényt nem tekintve, onnan vette a pénzt, hol rögtön találhatott; az előkelő s vagyonos családokat vérig sarezolta, s a gazdagokat koldusbotra juttatta.

Alig telt egy év a keleti birodalom e nagy romlása után, s Attila Kr. u. 449-ben tavasz felé újra követeket küldött Konstantinápolyba, egy Edek nevezetű előkelő hűt és egyik kedvelt inokát, a pannoniái eredetű Orestest. Követeléseit igen terhelők voltak. Kivánta, hogy a határt országa s a görög birodalom közt barátságosan Naissus (ma Nissza) városához helyezték, mely az

Al-Dunától öt napi járásra esett, s hogy a kunok és görögök országos vásáraikat ezentúl e városban, s ne a Duna partján tartásák; kivánta, hogy hozzá legmagasb hivatalokat viselt előkelő férfiakat küldjenek követekül; végre hogy a császár adjon ki minden birodalmában lappangó kun szökevényt, s a görög alattvalók az ő fegyverrel szerzett földjét ne mérjék többé mivelni, különben háborút fog indítani. Az erről szóló levelet a követek a császárnak átadták, s ez őket értekezés és a válasz megtudása végett testőrsége főnökéhez, a herélt Chrysaphiushoz utasította, ki az uralkodni képtelen Theodosius helyett a kormányt vezette. Ezen Chrysaphius egyike volt a legravaszabb, legerkölcstlenebb hatalombitorlóknak, kik gaz czéljaik végett semmi büntől, semmi istentelenségtől nem irtóztak.

A mint Edek a császár palotájából egy Vigil nevezetű tolmács kíséretében Chrysaphius szállására ment, számos márványból és porphyrból épült, aranytól csillogó termeken és folyosókon kellett átjutnia, melyeknek tündéri fénye, úgy szólván, szemé világát elvette. A pusztákon sátor alatt és nyeregben növekedett és élt gazdag kunnak fogalma sem volt illy pompás lakokról, illy óriási fényüzésről, millyet Konstantinápoly palotájában talált, s nem győzte azokat a tolmács előtt magasztalni. A ravasz Vigil ezt mindjárt tudtára adta a herélt miniszternek, kinek lelkén rögtön egy ördögi gondolat villant át, az elámult követet ura, Attila meggyilkolására megvesztegetni. Mondá azért neki, hogy ő is illy fény közt, illy gyönyörű palotákban élhetne, ha vad hazáját s nemzetét elhagyva, hozzájuk költöznék. Edek élénken felelé, hogy urát engedelem nélkül elhagyni bűn volna. Most Chrysaphius a követ rangjáról és befolyásáról tudakozódott Attila udvarában, s midőn hallá, hogy Edek Attilának egyik testőrnagya, gonosz szívét titkos öröm fogta el. „Jó“ mond „ha tudsz hallgatni, roppant kincshez juttatlak; de erről nyugodtan kell beszélgetnünk. Jelenj meg azért nálam estebédre egyedül.“

Edek estve pontosan megjelent, Vigil a tolmács már ott volt. Most a herélt megesketé a követet, hogy beszélgetéseikről a világon senkinek nem fog szólani; azután minden himezés nélkül fölszólitotta őt Attila meggyilkolására. Edek, ki úgy látszik, a gaz udvarnok tervén túl látott, rövid gondolkodás után ajánlotta magát, de a kivitelre, hogy a testőroket megvesztegethesse, pénzt kért, nem sokat, csak 50 font aranyat. A herélt örömet s rögtön akart fizetni, de Edek visszatartóztatta. „Ennyi pénzt — ugymond — társaim és Attila elől, ki hazajövet bennünket sorra vizsgálta, el nem rejthetnék, s lehetetlen lenne gyanuba nem jönnöm, hanem legjobb lesz, ha Vigilt valami szín alatt velem külditek; én majd vele bővebben értekezem, s ha a tett ideje megjő, ő tudósítani fog, miként juttassátok az aranyat kezemhez.“ Ebben közösen megegyeztek.

Chrysaphius sietett e gaztervet hozzá hasonló társával az udvarmesterrel s magával a császárral is közölni. Azok nem győzték eléggé helyeselni ügyes eljárását, s a kivitel módja fölött egész éjszaka tanakodtak. Végre abban állapodtak meg, hogy Attilához követet küldjenek, ki a császár választát átvigye, s e végre a legbecsületesebb embert válaszsák, hogy akár sikerül akár nem a gyilkosság, a követ világszerte ismert becsületessége a császárról a részvételnek minden gyanuját elhárítsa. E követ mellé a titokba mélyen avatott Vigilt mint tolmácsot csatolták. Olly annyira biztak e gonoszság diadalába, hogy Attila követeléseire a császári választ tagadólag és visszautasítólag merték szerkeszteni.

Azonban ravasz számításukban csalatkoztak, s titkos örömkük, mellyel a pulyák hatalmas ellenségek halálának híret lettek, nem sokára meghiusult. Mihelyt ugyanis Edek Maximinus és követtársa Priscus társaságában, kik meg sem gondolták, hogy kíséretökben orvgyilkossal utaznak, a Dunán át hazájába ért, bizonyos ürügy alatt a görög követektől elvált, Attilához sietett, ki nagyszerű vadászatra készülve a közel vidéken mulatott, s előtte mindent fölfedezett.

Attila, bár mennyire fölindult is ez aljas bérnyilkosság halálára, örült az alkalomnak, hogy Theodosiust tétlen ragadva, a világ színe előtt egész aljasságában mutathassa be, s méltó boszuval torolhassa meg. Azonban Edek vallomásánál világosabb, tagadhatatlan bizonyosságokat akart, mellyekkel elleneit

porig sujthassa, s e bizonyosságokat, számítása szerint, magoknak a bűnösöknek kellett kezeibe szolgáltatni. Csakugyan úgy is lön.

A mint más nap a görög követek Vigil tolmácsal együtt Attila sátorában, hol őt fakarszékben ülve találák, megjelentek, s a császár válaszát és ajándékait a királynak átadták, ez rövid üdvözet után Vigilhez fordulva boszusan riadt rá: „Gaz állat! hogy mersz szemem elé jönni, holott tudtad, miszerint minden követtséget megtiltottam, mindaddig, míg minden szökevény vissza nem lesz szolgáltatva.“ Vigil, ki az előbbi követtség alkalmával mint tolmács Attila e parancsát csak ugyan hallotta, mentegetőzve felelt, hogy a szökevényeket mind elhozták, mert nem volt több a birodalomban tizenhétnél, s azok itt vannak. „E hazugságodért — menydörgé Attila — rögtön karóba huzatnálak s a madaraknak vettetélek étkül, ha a követtség jogait nem tisztelném.“ Erre fölolvastatván minden szökevény nevét, parancsolá Vigilnek: menjen vissza a császárhoz, vigye meg üzenetét e foglyok kiadása iránt, s hozza meg azonnal a császár válaszát. E volt a tör, mellyben a bérgyilkosnak magát meg kellett fogni.

A tolmácsal együtt egy előkelő kunt is rendelt Attila Konstantinápolyba, ki tulajdonképen azzal volt megbízva, hogy Vigil minden lépésére ügyeljen. A mint Vigil, ki a hozzá ezelőtt nyájás Attilának mostani magaviseletén némileg megzavarodott, utnak akart készülni. Edek hozzá jövé, tetteve sugta neki, hogy minden legjobb rendben van, s a sikerről felelni mer, azért csak hozza el az aranyat ez alkalommal, melly oly kedvezőnek kínálkozik. Vigil nem is képzelte, hogy el van árulva, s jó reménnyel bucsúzott a követektől. E pillanatban jött Attila tilalma, miszerint egy görög se merjen a kun földön, élelmén kívül, semmit vásárolni mindaddig, míg a két nemzet közt az egyesség meg nem lesz kötve. E tilalom még Vigil jelenlétében hirdette-tett ki. A görögök ezt nem tudták mire vélni: annál jobban tudta Attila.

Mi alatt Vigil oda járt, Attila a görög követeket udvarában szívesen fogadta, hosszas ideig gazdagon vendégelte, s miután ártatlanságukról bizonyosan meggyőződött, megajándékozva visszabocsátotta. Ezeknek élete kezében volt, de ő az ártatlant a bűnöstől még boszujában is megakartta s meg tudta különböztetni.

Vigil gyorsan járt el az ügyben; Chrysaphius örömeiben, hogy minden olly jól és gyorsan megy, 100 font arany vérdíjjal bocsátotta őt utnak. Vigil magával vitte mintegy 18—20 éves fiát is, s minden baj nélkül megérkezett Attila udvarába. Itt rögtön elfogták, málhait szemeláttára átvizsgálták, s miután a 100 font aranyat egy bőrzacskóban megtalálták, őt a király elé vezették. Attila kérdésére: mi végre hozta magával e sok aranyat? hasztalan volt a tolmács minden mentegetőzése, hogy ő azt lovak, barmok vásárlására s foglyok kiváltására hozta, mert Attila mind ezt előbbi parancsában megtiltotta. Most Attila int szolgálainak s parancsolja, hogy Vigil fiát tüstént vagdalják össze, ha atyja az igazat ki nem vallja; a szolgák engedelmeskedve már villogtatták meztelen kardjaikat. Ennek láttára Vigil térdre rogyva kiáltá: bocsássátok fiamat, ő ártatlan, én egyedül én vagyok a bűnös, s az egész cselszövényt szóról szóra elbeszéli. Attila látván, hogy a vallomás igaz, a fiut szabadon bocsátatja s visszaküldi Konstantinápolyba, hogy atyja váltságául, kit bilincsre veretett, hozzon még egyszer 50 font aranyat.

Attila nem szomjazta az orvgyilkos vérét, kit csak aljas eszköznek tekintett, boszuját a főbűnösökkel akarta éreztetni, s ezt a legnemesebb módon hajtotta végre. Követet küldött a császárhoz, ki a terv nem sikerültét megtudván, remegve várta Attila boszuját. A követel együtt Orestes az írnök is megjelent a trón előtt, nyakában ugyanazon erszénnyel, mellyben Vigil az Attila vérdíjau szánt aranyat vitte volt. Miután az írnök a császárt és Chrysaphiust megkérdezé: ismerik-e ezen erszényt? a követ Attila nevében e szavakat intézte a császárhoz. „Theodosius és Attila nemes apák gyermekei; Attila nemességét megtartotta, Theodosius ellenben elvesztette, midőn Attilának adófizetője s így szolgálja lett, s nem becsületesen tön, midőn az ellen, kit a sors urává rendelt, mint rossz szolga alattomosan in-cselkedett. Nem fog azért neki Attila mindaddig megbocsátani,

míg Chrysaphiust vesztőhelyre nem küldi.“ Theodosius a világ előtt végkép le volt alacsonyítva.

Hogy kedvenc tanácsnokát megmenthesse, mindent elkövetett a császár Attila megengesztelésére. Fényes követtség által gazdag ajándékokat küldött neki. Attila viszont sokat engedett; Vigilt szabadon bocsátotta, a Duna tulsó partját nem kívánta, nem szolt a szökevényekről, számos görög foglyt ingyen elbocsátott, de Chrysaphius fejét folyvást követelte. Az udvar, de kivált maga a herélt, legnagyobb szorongásban volt.

A következő 450-dik évben a kun birodalom roppant hadi mozgalom színhelyévé lön. Attila népei fegyverkeztek, a határokat seregek lepték el, nyugot és kelet egy iránt remegett. Egszerre, ugyanaz nap s ugyanaz órában II. Theodosius és III. Valentinianus keleti és nyugoti császároknál Konstantinápolyban és Ravennában egy egy hírnök jelent meg e megdöböntő izennel: „Uram és urad Attila parancsolja: készíts számára palotát, mert jó.“

A havasi sas.

Tsudi után Dr. Hegedűs.

(Végo.)

Minden alapos ok nélkül vonták kétségbe azon számos s hitelt érdemlő adatokkal bizonyított körülményt, hogy a sas védetlen *gyermekeket* is elorzana. Többek mellőztével csak *Lur-bachen Anna* esetét kívánom felhozni, melly Bern közelében történt. A kis Annát három éves korában szülei szénagyűjtéskor magukkal vitték fel a hegyekbe, s egy ól közelében leültették, a gyermek csakhamar elaludt s atyja őt szalmakalapjával betakarván, dolga után látott. — Visszatérve s gyermekét a kérdéses helyen nem találva, azt aggodalmasan keresé, de minden siker nélkül. — E közben egy vad hegyösvényen haladó paraszt távol dombról gyermekiskoltást hall, s a hang után indulva a halom szélén borzasztó mélység partján a kis gyermeket találta. — a mélység felett egy hatalmas keselyű keringett, melly azt elragadta, s ember közeledésétől ijesztve, ezen az óltól 1400 lábnyi távolságban levő helyre letette. Kisded karjain látható karmoláson kívül mi baja sem esett, és még számos éveket élt ezen az isteni gondviselés által olly csodateljesen megőrzött személy, kit a környék népe ennek emlékére *Sas Panninak* (Geyer Anni) nevezett.

Hogy a sas nemcsak kegyetlen s vérszomjas, de bátor vad, mutatja a következő eset. *Schudders* felett egy éves bakra lecsapván, mielőtt martalékjával felszállhatott volna, a pásztor által hatalmas füttykössel dühösen megtámadtatott, de a sas olly keményen csapkodott szárnyaival s vagdalkozott esőrével, hogy a megijedt pásztor jónak látta menekvését futásban keresni, — kénytelen lévén a tusa tárgyát képező bakot a győztesnek akarva, nem akarva átengedni, ki is vele nemsokára a felhők között tűnt el. — A pásztort ezóta *sas emberkének* (Geire manni) csufolta a vidék.

Hatalmas szárnyasunk nagyobb számmal csak a *rhatikoni* havasok felső vidékeit lakja, honnan téli időben néha a völgyekbe is leszáll; e körülményt használják fel a *vadászok* s galjából font, szalmával betakart gunyhókban naphosszat lesik, míg a hóra öntött vér színe vagy a csábul odavetett sült macska szaga figyelmét nem ébreszti. Ha ez sikerült, eleinte tágabb, de mind inkább szűkebb gyűrűkben kering a vágyott martalék felett, s habár a gunyhó gyanut gerjesztne is, a néma csend s a sült ingerlő illatja azt csakhamar eloszlatja, végre a martalékra lecsap, s azt mohón kezdi felfalni, de drágán fizeti a lakomát, mert egy pillanat, s a lesben álló vadász golyója elejti, ki vele faluról falura vándorol, a pásztoroktól egy egy marok gyapjút, a gazdaasszonyoktól tojást kap, a tyuk s birkarabló megöletésének díja fejében.

A havasok merész fiainak nem ritkán sikerül a *sasfiak* fészükben meglepni s őket elragadni, mi azonban, — a sas csak a legjárhatlanabb ormokon fészkelvén s fiait keményen védelmezvén, a legkockázatosabb s életveszélylyel járó merényletek egyike. — *Scherrer*, híres zergevadász, szédelő bérczormon sas-

fészket látván, s benne fiakat gyanítván, a majd függőlegesen felnyuló bércz falon, annak repedései s gyér havasi rózsza bokrokba (Rhododendron) kapaszkodva, mezitláb mászott fel; de célját még el sem érte, midőn a him sas reá csapott: félkézzel a falba kapaszkodva, másikkal fegyverét lőtte ki a sasra, mi halálosan sebesítve, vergődve zuhant az alatta setélt mélységbe. A vadász ismét megtöltte fegyverét s nyaktörő pályájának célját csakhamar elérte, de mielőtt fegyverének még hasznát vehette volna, a magzatit kétségbeesés dühével védő anyasas által övén ragadtatott, s iszonyu erővel a mélység felé vonszoltatott. Borzasztó helyzetében menekvésért csak bámulatos hidegvérűségének s lélek jelenetének köszönhető, félkézzel a szikla-repedésbe fogódzva, fegyverét a sasra szegeznie, s mezitlen lábujjával azt elsűtnie sikerült. Halva rogyott le a sziklák közé, a magzatait oly hűséges elszántsággal védő vad, s a vakmerő vadász a négy állatért öt és fél forintot kapott díjul a schännisi bírótól.

Még iszonyatosb volt egy testvéreivel az eglésziási havason saszadászatra ment fiatal sardiniái helyzete; — testvérei a kiálló szikláról kötélén ereszték le az alatt levő sasfészkekbe, hol megragadván a sasfiakat, velük, testvéreitől huzatva, felfelé emelkedék, alig haladt néhány ölnyire, az öregek visszatérve, reá csapnak, s ő kivont kardjával kénytelen magát támadásaik ellen védeni, egyszerre erős rángatást érez, s midőn feltekint, borzalommal veszi észre, hogy hadonázás közben a kötél két harmadát kardjával szétszelte, s már csak néhány szálon függ a szédítő mélységnek felette. — Testvérei halkal s vigyázva huzták fel, de míg felért, az alig husz éves legénynek kevés pillanat előtt holló haja hó fehérré változott.

A fiatal sasok huseledellel s tejjel könnyen nevelhetők s megis szelidülnek, de az öregek rendszeren vadak s szelidületlenek maradnak, majd gyávákká fájulnak. — Egy illy Scheidtlin tanár birtokában levő példány, mellynek kalitkul egy téres kamra rendeltetett, eleinte vad volt s minden közeledő ellenében tollait borzogatta, később ezt csak idegenek ellenében tette. Ápolóját, ki vele szabadon enyelegetett, szokatlan öltözetben meg nem ismerte, míg ez őt meg nem szólította. — Dorongjára ültetett csókák vagy galambok csendesen meghuzták magukat, míg őket egyenkint dorongjára feltette s egész nyugalommal fejüket leharapván, egymás után felfalta szőröstől bőröstől, mint szokjuk mondani.

Ha csőrébe pipát dugtak, mit sem gondolva vele, órákig mozdulatlan ült szokott helyén. Zene reá befolyást nem gyakorolt, s egyedül fényes szép szeme árulta el a benne égő életet, de több vadságot mint eszélyt tanusított.

Megbetegedvén, emberként nyögött, midőn szárnyai merevülni kezdenek, a dorongra, mellyen éven át ülni szokott, egész testtel ereszkedett, majd a padlóra repült le, fél oldalt fekvé szakadatlan mind inkább gyengülő nyögéssel, egy haldokló vitéz gyanánt, szépen és csendesen mult ki.

Más fogoly keselyük erélyesb s vadabb viseletet tanusítottak, de felette csalódnánk, ha egy hosszas fogságban sinlődő, beteg sas viseletéből következtetést akarnánk vonni a szabad sas jellemére, mellyet vérszomja s vad bátorságáról eléggé ismer a havasi nép.

Irodalmi ismertetés.

Magyar és Erdélyország képekben. Kiadják és szerkesztik **Kubinyi Ferencz** és **Vahot Imre**. I. II. III. kötet. Pest, Emich Gusztáv nyomdája. A két első füzet bolti ára külön-külön 4 ft., az utolsó 3 ft. p. p.

„Ismerd meg magadat!“ mond a görög böles. „Emlékezzünk régiekről!“ éneklí egy régi magyar népdal. E két jó tanács után indult meg e jelen vállalat, mert Magyar- és Erdélyországot ismerteti szóval és rajzban, s hazai régiségeink emlékét újítja meg. Szép és tiszteletreméltó vállalat. Ismernünk kell minden zugában e hazát, hogy inkább szerethessük, hogy büszkébbek lehessünk reá; emlékeznünk kell a régiekről, mert jövőjére gondol akkor a magyar, midőn ősei sírhalmán mereng.

E vállalatnak, melly a mult évben indult meg, immár har-

madik kötetét veszszük. Mind a háromnak gazdag és változatos tartalma van. Lapokat töltenénk be, ha csak tartalomjegyzékét is közölnök. Hazánk sok nevezetes vidéke, városa, városa, történeti és természeti ritkasága rajzát találjuk fel bennök részletes

Keresztúri templom rajza.

magyarozattal kísérve. Különösen Kecske-mét, Vác, Kolozsvár, Miskolcz, Diósgyőr, a radványi kastély, Máramaros és Nyitra vidéke, Munkács, Eszterháza, Erdőd vára bőven ismertetvék. A regényes Erdély tájképeiből e legérdekesebbeket veszszük. Hazai intézeteink közül a nemzeti muzeum, a magyar földtani társulat, az első magyar gőzfürdő Pesten, a váci siketnéma növelőintézet leírásai lapokat foglalnak el. Igen érdekes cikkek, mert szakértők tollából folynak: „A vacsi pusztá gazdasági tekintetben;“ „A timsó és kénkögyártása honunkban;“ „A fűvészet a magyaroknál.“ A történeti cikkek közül Budavár Mátyás király idejében; I. Mária királynő és Széchenyi Ferencz a nemzeti muzeum alapítójának életrajzai a nevezetesebbek. A hírneves magyarok képcsarnokában Csák Máté, Báthory István, Martinuzzi, Zrinyi Miklós, Wesselényi Ferencz és Széchy Mária, Zrinyi Ilona, Kazinczy Ferencz, Deák Ferencz, Vörösmarty, Markó Károly, Liszt, Megyeri arczkép- és életrajzait találjuk. Ezenkívül egy csoport természeti, történeti régiség és ritkaságot, tájszokást, népviseletet, népdalt hangjegyekkel kísérve, költeményeket Petőfi és Tompától képekkel díszítve, nyujt mindenik kötet. A pontosan kivitt rajzok száma több kétszáznál, a legtöbb természet után készült.

Szent Anna tava Erdélyben.

Igaz, hogy drága könyv szegény embernek, de lehetne azon segíteni, ha a magyar lapok által már többször megpendített községi könyvtárak létre jönnének. Csekély pénzalapon még a szegényebb község is állíthatna föl illyet. Nem soká mi is fel-ujtjuk ez indítványt, addig pedig lelkökre kötjük olvasóinknak, hogy van Pesten egy nemzeti muzeum, melly történeti és természeti ritkaságaink, régiségeink tárháza, van Pesten egy vállalat, épen az elébb említett, mellynek feladata e ritkaságokat, régiségeket hű rajzban közölni, magyarázattal kísérvé. Emlékezzék meg mindenki reájok, valahányszor vidékén valami figyelemre méltót talál, legyen kegyelettel vidéke nevezetességei, ősei emlékei iránt.

Mutatványul két tájképet közlünk e becses munkából, egyik a székelyföldi Szent Anna tava, másik a keresztúri templom, mindkettő igen sikerült rajzban és metszésben.

Egyveleg.

— Egy kis kozákmultság! Mult tél kellő közepén két ezred urali kozák vonult végig egy északi orosz városban. A lakosok a város határában levő folyóig kísérték vendégeiket, s a mit itt láttak, azon magok is elesdálkoztak. Annál inkább bámulhatnak, a kik nem oroszok. Mint mondók, valóságos téli idő volt, a hideg 19 foknyi, s a folyó, mellyen keresztül ment a sereg, keményen befagyva. Ez utóbbihoz érve, több kozák elváltak a csapatjától, leveti ruháját, bezuzza a jeget, s belemerül a vízbe, és fürdik, a mint csak fürödhetik. Különösen feltűnt egy ősz szakálu katonára, ki, a vízbe lóggatván le lábait, a jég szélére ült, a nélkül, hogy foga vaczogott, vagy csak legkevesébe is rosszul érezte volna magát. Midőn a kozákok készen voltak a fürdői mulatsággal, végig nyultak szakállaikon, mellyeken már jégesapok kezdtek alakulni, felöltöztek, lovaikra pattantak, s a szokott kurjantással ismét csapataikhoz száguldoztak.

— A francia kormány ismét 6000 franknyi jutalmat tűzött ki annak számára, ki a *gösznek* a tengeri hajóknál legezélszerűbb alkalmazását fogja megfejteni. Már 1834-ben tűztek ki illy jutalmat, mellyet három megfejtő között osztottak ki nem régen; most azonban, úgy látszik, még jobban akarják tökéletesíteni a hadi gözösket.

— *Dobrudsáról*, hol most a Dunán átkelt orosz sereg tartózkodik, így ír egy angol utazó: „Soha sem láttam annyi és olly hatalmas sasokat, mint itt; olly vakmerők voltak, hogy csaknem ostorainkkal értük el, s ekkor is csak nagy nehezen emelkedtek fel pillanatnyira a régi hunhal-mokról, a hova igen szeretnek telepedni. Fogolymadarak egész seregei csaknem lovaink patkói alatt röppentek fel hangos zúgással az avarból, hol rendszeren egy prédára leső ölyv kerengett felettök. A lassu tuzokok csapatoként emelkedtek fel, ha közelökre értünk, s a darvak és vadludak seregei csakugy zugtak a levegőben. A Duna melletti mocsárookban heverésznek a bivalok, csak orruk látszván ki az iszapból, s farkashoz hasonló kutyák ügetnek végig a mezőségen gazdátlanul. Egy dunai sziget mellett lovagoltunk el, mellyen anyakanczák legeltek; midőn megpillantottak, elkezdének nyeríteni, s néhány csikó a Dunába vágta magát, hogy ijedtiben a tulpartra uszszék. A vadréczék megrémülve iramodtak ki a sás közül, s egy nehéz röptü vad hattyusereg sebes karikákban kerengett a víz sima tükörén.“ Gyönyörű alföldi tájkép!

— Mult évben a francia miniszterium, belátván azon nagy csapást, melly Európában a *szőlőbetegség* terjedése által e fontos iparágat fenyegeti, több ezer frankból álló jutalmat tűzött ki annak számára, a ki e betegség ellen a legbiztosabb gyógyszert fedezi fel. Most számos kísérlet és tapasztalás után hirdeti, hogy a nevezett bajnak legbizonyosabb orvossága, ha a szőlőtöke porrá tört száraz kénnel (Schwefel) fúvó segítségével háromszor évenként behintetik, még pedig először az első esirázás alkalmával, másodsor virágzaskor, harmadsor a szőlő teljes megérése előtt.

dus rész jutott, s mik itt gyorsabban és biztosabban gyógyulnak, mint bármely más gyógyforrás által, továbbá *rásztkórban* (Hypochondriában), *aranyérben*, *vese* és *hugyhólyag nyálkásságában*, *hugy fővény- és kövek* által okozott bántalmakban, *sapkórban*, *havi-folyás rendetlenségeiben*, *fehér folyásban*, a női testnek *gyakori gyermekágy, szoptatás s erőfletítő vérvésztelek általi kimerülésében*, végre a *hysteria minden fajaiban*.

Ha ezen erőteljes savanyu víz itala már magában is nagyon üdítő, gyógyereje még sokkal inkább emelkedik s növekedik a festői vidékei s friss vize által szellemet és testet egyaránt erősítő Balaton hullámaiban fürdés ~~ez~~ *egyre* *körmöly* *készületek* *tételnek* *ahhoz*, a mit már évek óta beszélnek, de mindeddig lehetetlennek bizonyult be. Angliát és Amerikát csakugyan összekötik egy *tenger alatti telegráffal*. Roppant nehézségek tornyosultak itt fel, de az emberi ész és találékonyság ezeket is leküzdte. A tenger a két ország között, a hol legkeskenyebb, még ott is 1600 tengeri mérföldet tesz. Ebbe kell befektetni és megerősíteni a telegráf vas sodronyát, azt az 1600 mérföldnyi sodronyt (drótot), melly a jeltadó vil-

lanyszikrákat egyik világreszből a másikba repítse néhány percz lefolyása alatt. Figyelmeznit kellett arra is, hogy a tenger vize, mellyen a sodrony átvonul, sem felette mély, sem nagyon sekély ne legyen. A feneketlen-ség a sodrony megerősítését nehezitené; sekély vízű részekben pedig könnyen árthatnának neki a hajók, az uszó jéghegyek, horgonyok stb. Olly helyet sem lehetne választani, hol a tengervíznek az alsóbb rétegekben igen sebesen folyó árja van. — Amerikában annyira mentek az előkészítő vizsgálatok, hogy már egy nemzeti díjt szándékoznak kitűzni azon telegráf társulat számára, melly az első távirati sürgönyt hozandja keresztül az atlanti tengeren.

— *Patent szippantások*. Napier bátyáról annyit és annyiféleképen kezdenek írni és beszélni, hogy nemsokára „Napier szikrák“ rovatot várhatunk valamelyik lapban. Mennyire eltérnek egymástól csak a német lapok, következőkből lehet hozzá vetni. Egyik lap az öreg ur magasztalására írja, hogy legényeit nem tartja kellő fegyelemben, s például fel-
említ egy esetet, midőn Napier bizonyos alkalommal megparancsolá: hogy a királyné tiszteletére „három hurrah“-t (éljen) kiáltssanak, a legénység ellenben a királyné nevét *négy*, Napierét pedig magát tisztelé meg „három hurrah“ kiáltással. Egy másik lap úgy írja le a tengeri hőst mint valami hamupipóké, egészen neveltségessé teszi a leírás által — maga magát M. P. szomszédasszony. Különösen kiemeli tobákoló tehetségét Napiernek, azt irván róla, hogy előnge, mellénye, orra vége csupa tobák, s hogy mindig három ujra szokta a kedves orrabrakot markoláznit. Mennyire szereti Napier a tobákat, arról nincsenek mai napig hiteles adataink, hanem hogy „nagyokat szippant“, azt egy közhittelben álló bécsi lap is bizonyítja, melly szerint rövid idő alatt 480,000 p. forint értékű egyet-mást „szippantott“*) el a muszkáktól a vén tengerész.

— Egy napi lap dicsérettel említi egy pesti vendéglősnek azon intézkedését, miszerint az olly vízvezetést alkalmazott vendéglőjében, melly által a konyha, vendégszobák és pincze bőven elláttatnak friss vízzel. Mi sokkal dicséretesebbnek tartanók ezen vízfényüzést, ha a *pincze* semmit sem tudna felöle.

— *Vélemény-különbség*. Egy pesti kávéház olvasó-szobájában, a mint a bécsi lapok megérkeztek, mellyek egyikében ez áll: hogy Paskievics herceget nyomban követi 26,000 lovas, melly jelenleg legnagyobb lovas-sereg az egész világon, egy asztal körüli kevert társaságban a hány ember volt, annyiféleképen nyilatkozott. Egyik ügyvéd azt mondta, hogy nem kíván ő hercegségével perbe szállni, a másik kételkedett benne, hogy egy sem hibázik a huszonhat ezerből, egyik azt mondta: hogy ennyi lovas-sággal meg lehet hódítani az egész világot, mire egy huszár őrmester nagyot pödörítve bajsán azt mondá, hogy két ollyan huszár regimenttel mint az ő legényei, szembe szállana velök stb. Mindenik nyilvánítá véle-ményét az asztal mellett, csak egy koros uri ember kalkulált nagy sebbel, s megszólítva, valjon miben töri elannyira fejét? Azt számlálgatom, hogy ha egy évig minden porcióból egy szál szénát, meg egy szem zabot megtakaríthatnék, mekkora jószág kerülne ki az árából, válaszolt a haj-dani *szalmakomisszárus*. — Naturam furca expellas, mondá rá egy tanár.

— *Theafogyasztás*. Azon italból, mellyet a telivér magyar ember eddigelé csak beteg állapotban ismert, melly soha sem lesz méltó, hogy a tokajinak, somlyainak, neszmélyinek s egyéb nemes borainknak saruszij-ját megoldja, Európában következő mennyiségben fogyasztatik egy év alatt: Angolhonban 40,000,000; Oroszországban 6,000,000; Hollandban 3,000,000; Németországban 2,000,000; Franciaországban csak egy millió font. Legotthonosabb Angolországban, hol minden embernek, matrónának, napszámosnak, targonczásnak ollyan mindennapi itala mint a legelőkelőbb lordoknak vagy bankároknak; legpazarabb fényüzést pedig Oroszországban gyakorolnak theával, hol 100—400 rubel egy font a legjelesebb theából. Nálunk is nagyon kezdnek vele élni a városiak és a divat emberei, hanem a magva nép sokkal hajlandóbb ital dolgában a pinczehez mint a konyhához, sokkal vigabban járja a csárdást ollyan ital mellett, mellyet izeével mérnek, semhogy egyhamar megkivánná azt a melegvizet, mellyet latszámra mért aszalt fűből készítenek.

Tárogató.

— Rövid idő mulva ismét újabb örömmepok várnak hazánkra — különösen Budapestre. Azon küldöttség tagjai, kik a felséges császári pár egybekelése után, april 26 án Magyarország nevében valának szeren-
E *esések* *hódolatukat* *bemutatni*, nem győznek eléggé magasztalólag beszélni a kegyelmes fogadtatásról s ő Felsége újabb nyilatkozatai a leg-szebb reményeket keltik minden szivben. A Császár magyar húszárezt-re-
tles *egyenruhában*, a Császárné magyar diszöltözetben fogadá a küldött-séget. Végül e szavak hangzottak ő Felsége ajkairól ékes magyarsággal: „*Isten áldása kísérje önöket! Örömmel fogom rövid idő mulva a Császár-nét és Királynét magam az Én Magyarországomba elkísérni!*“

— *Garay szülei és jötevőik*. Egyik vidéki t. levelezőnk írja: Ország-szerte gyűl és növekszik a kegyes adomány a Garay-árvák javára; de ime

*) A tengerészek a hadi szákmányt „Prise.“ „szippantat“-nak nevezik.

midőn a nagy rész az árvák ügyét karolja fel, egy nemes uri család az ősz szülékre fordítja figyelmét és megtesz mindent, hogy kemény sorsukon enyhítsen. Miről a szerénység eddig nem szólt, azt a hála és tisztelet nem képes elhallgatni. Ugyanis több év óta láthatni Szegszárdon az öreg Garayék bérháza előtt időnként egy megrakott szekeret megállani, s annak tartalma csakhamar az öregek sovány éléstárát hozza a legjobb karba, sőt a jótévkézek megnyitják a tárczát is, és gazdag adomány örvendeztetik meg az elérzékenyült aggodat. — Kik e jótévké? Ugyanazok, kik Garay Jánost nem egyszer vigasztalták meg nyomasztó körülményei között, és őszinte szívességgel nyújtottak neki alkalmat, hogy míg egy részről a füredi fürdők használata által enyhítsen testi baján, más részt szórakozást találjon, a munkás lélek kipihenje fáradsalmait. Így keletkeztek a „Balatoni kagylók“ a nagylelkű jótévkékek ajánlva. Halálját a költő gyöngéden fejezte ki a „Bucsu Füredtől“ dalában. E napok Garaynak boldogabb napjai közé tartoztak. De nemcsak az elhunytat pártolta a mélt. báró Bessán család, hanem általában nemzeti irodalmunknak is lelkes pártolója; nem jelenik meg a hazában érdekesebb munka, melyet azonnal meg ne szerezne. Lelkesítő példa a követésre, s kétszeresen örvendtes, midőn látjuk, hogy nagyjaink mennek elő a példával. Párhuzamot nem akarunk vonni a jótévké érdemeinek megítélésében, de bizvást elmondhatni, hogy nem csekélyebb érdem az elagott szüléket segíteni, mint az árvák sorsán segíteni. — Ugyanezen levélből értjük, mikép a Garay-árvák javára Szegszárdon, az elhunyt költő születése helyén ápril 2-kán hangverseny tartatott, mely igen látogatott volt, s közel 300 p.ftot jövedelmezett. A nagy vendéglő teremét a bérlő ingyen engedte át, kivilágítását maga a város eszközölte, feldíszítéséről pedig Rozenstok kereskedő gondoskodott. Jelen voltak a költő agg szülei is, a 77 éves atya s a mélyen meghatott édes anyja, kik illy derék magzattal ajándékozták meg a hazát.

— Pesten arról folyik most a tanácskozás, hogy a napról napra jobban terjedő Lipót külváros is heti vásári szabadalmat nyerjen. Nemesak az ottani sűrű lakosság kényelme miatt kívánatos ez, hanem azért is, hogy majd a városi és külvárosi két piac versenyé jó hatással lehet általában az élelmi szerek olcsóbb árára is.

— Örvendetes tünemény, valahányszor a vidéki könyvsajtó munkásságáról tehetünk említést. Jelenleg Nagy Kanizsán *Markbreiter* gyorsajtójában jelent meg egy csinos kiállítású, közhasznú munka, melynek czime: „Az árvák ügyek s azok gyakorlati vezetésének módja.“ A magas kormány rendeletek s legújabb törvényekre alapítva közhasználatul írja *Szobovits Ferdinand*. I. kötet. — Idvezeljük a szerzőt ezen eddigelé elhanyagolt ügy körüli gyakorlati fáradozásaiban s művének érdemlett elterjedést ohajtuk. — A II. kötet szintén sajtó alatt van, s rövid idő alatt jelenik meg.

— A budai hajógyárban erősen készülnek azon hajók, melyeknek rendeltetése, hogy szükség esetében a duna vidéki csataterén megsebesültek számára kórházakul szolgáljanak. Már az ágyeműek is munkába vannak véve s ez igen gyorsan halad, mert nem emberi kezek varják össze a lepedőket s matrácokat, hanem egy nem régiben fölfedezett szabólegény, ki sem enni, sem inni nem kér — egy *varrógép*. Ez utóbbiról még bővebben fogunk szólni.

— Végre elmondhatjuk: itt a *tavas*, mely ugyancsak megvárakoztatott az idén. Még április vége is olly hideg volt, hogy beillett volna novemberbe s találkozunk egy budai öreg úrral, ki dicsekedve mondá magáról, hogy ezuttal ő volt a böles ember, mert a fűtéssel még nem hagyott fel. Valóságos muszka klíma! — De legalább az a vigasztalásunk megvolt, hogy hideg bár, de sűrű esőben részesült a kiszáradt, szomjas föld — boszuságára minden gabona uzsorásnak s örömeire a mezei gazdáknak. Most kisütött a nap melege. A verőfény kicsalta a fák leveleit, a madarak énekét, a mezők virágait — mintha a természet is csak arra várt volna, hogy az ostromállapot megszűnését ünnepelje.

— *Hazafiai áldozat*. A közbizalom visszatérével újra figyelem fordul közintézetekre is. *Gruber György* széki lelkész és czimzetes kanonok ur Ó es. k. Felsője legmagasabb egybekelésének emlékére a magyar tudós társaságnak *hateser hatszáz* pengő forintot, a magyar nemzeti színháznak *négyezer* pengő forintot, s ugyanezen intézet nyugdíj alapítványának *kétezer hétszáz* pengő forintot ajándékozott. E nemes tett minden magaslatánál magasabban áll. Az áldozat áldást hozott és visz. . .

— Kolozsvárról szintén egy illy nemes áldozatról tudósítanak a lapok. Itt ugyanis es. k. főhadnagy *Szabó Ferencz* ur egy magyar ajku nőnevelő intézet alapítására 2000 p.ftot ajándékozott. A ki tudja, minő fontos a leányok nevelése, hogy a gyermekekre legelső és legnagyobb befolyással vannak az anyák, s a nők minden családi boldogságnak alapjai, bizonyosan legszebb sikert fog kívánni e nemes példának s tisztelettel említeni nevét azon férfunak, ki illy kiáltó szükség fedezéséhez járul áldozatával.

— *Garai árvák* részére újabban beküldettek a „Vasárnapi Ujság“ szerkesztőségéhez következő összegek: Székely-Udvarhelyről *Lázár Adám* ur gyűjteménye 50 ft, és Rajkáról *Fetik György* segédlelkész ur gyűjteménye 11 ft 36 kr p. Magát tiszteli meg a nemzet, mely költőjét így tiszteli.

— Mult héten *Szász Lajos* egykor színházi rendező, több ismerői biztatására vendéglőt nyitott meg, mely igen elmésen „*Csokonai*“ — hozvan czimezve. Hogy a költő és czimerét és a jó magyaros ebédet a kö-

zönség nem hagyta látogatás nélkül, azt el lehet gondolni. A megnyitási ebédén csupán író és színész hetvenkettő volt jelen. A kedélyes magyaros tanya a muzeummal átellenben 30. sz. alatti házban van felülve; — a ki jó bort, izletes magyar ételeket, író, színészt és cigányzenét akar látni, hallani, enni és inni, az tartson oda!

— *Heckenast Gusztáv* kiadónknál ujlag több ajánlásra méltó könyv jelent meg. Közkezdességű regényírónk *Jósika Miklós* összes regényei népszerű olcsó kiadásban egy kötet ára 30 kr. p. Eddigelé három kötet jelent meg *Abafit és Zólyomit* tartalmazó. A ki *Jósikát* olvassa, a legkellemesebb uton ismerkedik meg a magyar historiával, és a magyar nyelv szépségeivel, minden magyar családnak birni kellene az ő munkáit. — Ugyanitt jelent meg *Tóth Lőrincz*, ismert jogtudósunktól: „Az örökösödésről és végrendeletekről az ujjab törvények szerint“, melyet, mint legalaposabb munkát, a mely e tárgyról nyelvünkön megjelent, s ügyvédeinkre nézve legkielégítőbb, bizton ajánlhatunk. — Ugyanitt kaphatók: „A zöld vadász“, regény 3 kötetben, az *Eszter szerzőjétől*: — *Allattan Jancsótól*, felsőbb iskolák számára igen diszes kiadás. *Földrajz Fényestől* fordítva *Bellinger* után; *Természetrész Jánositól*, mind ajánlhatók tanulni vágyó ifjuság számára, mint szinte *Stifter* német olvasó könyve, gyűjteménye a legszebb német költői műdaraboknak.

— Megjelent *Muller Gyulánál Friebeisz István*: „Magyar nép könyvtára.“ Ara öt füzetnek 1 pft.

— *Nemz. színház*. *Egressy* a jövő héten fog fellépni *Lear* királyban, addig az ideig folyvást *operálatják* a közönség füleit. E héten mutatta be magát a közönségnek *Aranyvári* kisasszony eszményi tánczokban, fiatalágától sokat lehet még reményelni. Az előadott ballett egészen új, „*As apaátok*.“ Mint halljuk báró *M...* ur egykori komornyikjának szerzeménye. Egyébiránt *Rousseau* (Ruszo) is komornyik volt, és nagy költő, de illyen ballett még sem csinált.

Vidéki hírek.

Az ország különböző vidékeiről érkeznek hozzánk tudósítások azon **ünnepélyekről**, melyek ápril 24-én, Ó Felsője egybekelési napján tartattak. Mindenütt isteni tisztelet tartatott buzgó könyörgésekkel, melyel többnyire jótékony adakozás s a szegényekről való megemlékezés volt egybe kötve.

A legmagasb menyegzői ünnepélyre Budavárosa budai borral, Komáromvárosa pedig roppant kenyérral kedveskedett, mely másfél mászt nyomott.

Ísmét számos **tűzvészről** kapunk tudósításokat. Így *Aszalón* (Abauj) ápril 18-kán 300 ház és 100 gazdasági épület hamvadt el. *Aradon* a *Gaja* nevű külvárosban 35 ház, *Ungmegyében* *Bajánház* falu csaknem egészen leégett. *Bácsmegyében* *Ó-Becse*, *Petrovoszelo* és *Ada* helységeiben ezer háznál több lett a lángok martaléka; e sors érte *Glozsán* és *Vaskut* falukat ugyanazon megyében. — Nem csuda, ha illy számos szerencsétlenség bekövetkezése után azt látjuk, hogy a tűzkármentesítő intézeteknek itt Pesten s másutt az országban felállított ügyvivősegeinél egymást érik most a biztosítást keresők. Az ügyvivők alig győznek hamarjában megfelelni a kívánatoknak. Így teszik a csapások gyakran elővigyázóbbá, okosabbá az embert. Boldog, a kit illyen lecke még nem előzött meg, s a ki nem kénytelen magát azzal vigasztalni, hogy hiszen ugy is a maga kárán tanul a magyar.

Aradon a kereskedői testület a *Maros* ottani partját ki akarja építeni, s e végett egy küldöttség, melynek tagjai a polgármester, egy mérnök és több kereskedő, már meg is vizsgálta a kiszálló helyet. *Aradvárosának* bizonyosan mind kényelmére és hasznára, mind esinosbulására fog szolgálni ez intézkedés.

Sopronban es. k. katonatisztek árvái számára nyílt meg egy nevelőintézet.

Pécsen az ott megtelepedett szobrász, *Bartalits*, bevégezte a főegyháza szánt 12 apostol szobrait, melyeken három évig dolgozott. A köveket, melyekből a szobrokat formáta, egy ottani kőbányából vette.

Kolozsvárt a legnagyobb lelkesülés mutatkozik az ottani nemzeti színház emelése és fentartása körül. Ismert buzgó hazafiak vették kezükbe e nagy fontosságú ügyet, s egy szívhez és észhez szóló felszólítást bocsátottak közre, melyben részvétre szólítják fel a nemzet fiait s leányait. Mi itt egy cseppet sem kételkedünk, hogy legjobb sikere lesz. Erdély már sokszor ment elő jó példával Magyarországnak. Most ismét előttünk áll. Feszült figyelemmel kísérjük!

A bécs-győri vasutból végre csakugyan lesz valami. Az építés felletti tanácskozások egy cs. k. helytartósági tanácsos elnöke alatt folyó hó 6-án és 7-én tartatnak Komáromban. A pozsony-szeredi vasutvonalon pedig, hol eddig csak lovakat használtak a szállításra, most szintén a gőzmozdonyokat szándékoznak használatba venni.

Temesvárról érdekes híreket olvasunk a selyemtenyésztést illetőleg. Sokan csudálkoztak már azon, honnan van az, hogy Magyarországon, különösen az áldott Bánságban, mellynek éghajlata annyira kedvező a szederfáknak, miért nem talál a selyem olly kiterjedt művelésre, mint hasonló körülmények között más országokban. Sőt ugy kell tapasztalunk, hogy a selyemtenyésztés évről évre nem hogy nevelkednék, hanem mindinkább alászáll. Így p. o. 1851-ben a temesvári helytartóság területén 148,401 font selyem gubó tenyésztetett (mi 107 368 főt 52 krt hozott be), de már 1852-ben csak 130,417 font selyem-gubó adatott el (64, 166 ft. 7 kron). Honnan e különbség? Mi ezen alábbszállásnak oka; holott a kormány is mindent elkövetett, hogy a selyemtenyésztés lábra kapjon? Sok mindenféle okot hordtak fel már, de az igazit csak most tudjuk meg valódiilag, s ez nem más, mint azon körülmény, hogy a selyemtenyésztésről azt tapasztalta a mezei gazda, mikép ott nem jól fizeti ki magát, s e miatt örömet abba hagyja s a mezei gazdaságra fordítja minden fáradságát. Ugy van ő mással is. A cukorgyáraknak például sok cukorrépára volna szükségök, meg is adnák az árát, de az ottani gazda még sem természti, mért azt találja, hogy a gabona sokkal több hasznot hajt neki. Ugyan ez okból nem foglalkozik örömet a selyemmel sem. Földje dusan megtermi az arany kalászkodat s ő igen jól tudja, minő keresett biztos portéka ez s minő ára van, különösen néhanapján, mint például most is. A szederfát szivesen ülteti s van is azon vidéken elég, de selyemtenyésztésre csak kevés használatik.

Tisztelt előfizetőinkhez!

Miután lapunk első számainak újra nyomtatása már befejeztetett, van szerencsénk tudósítani még folyvást érkező tisztelt előfizetőinket, miszerint lapjaink eddigi számai is teljes példányban kaphatók, s a megrendelés után azonnal pontosan megküldetnek.

Heti naptár.

Hónapi és hetinapt.	Katholikus naptár	Protestáns naptár	Görög-orosz naptár	Nap kelet	Nap nyug.	Hold-negyedek
Május			Április			
7 Vasárnap	A 3 Sz. József v.	A 3 Jubilate	25 C2 Márk e.	4 34	7 20	Holdtölte
8 Hétfő	Mihály megj.	Mihály megj.	26 Vazul	4 33	7 51	12-kén 4 óra
9 Kedd	Gergely	Gergely	27 Simon v.	4 31	7 23	52 perczkor;
10 Szerda	Rem. Antal	Isaiás	28 Jazon	4 30	7 24	egy nálunk
11 Csütörtök	Beatrix	Adolf	29 9 vértann	4 29	7 25	láthatatlan
12 Péntek	Zeno	Pongrácz	30 Jakab ap.	4 27	7 27	holdfogyatkozással.
13 Szombat	Szervác	Jolánta	1 Május	4 26	7 28	

Bécsi börze apríl és május	Távirati közlés						
	28.	29.	30.	1.	2.	3.	4.
Státuskötelezvény 5 % do. 4 1/2	—	85 3/8	—	85 3/8	—	86	—
1834-ki sorjegyek 100 fto	—	—	—	227 1/2	—	—	—
1839-ki " 100 fto	—	119 1/2	—	119 1/4	—	—	—
Bankrészevény darabja	—	1192	—	1190	—	1191	—
Éjszaki vaspálya oszt.	—	2270	—	2260	—	2182 1/2	—
Dunagőzhajózási részvény	—	543	—	540	—	547	—
Augsburg	—	136 3/4	—	137 1/4	—	136 3/4	—
Hamburg 100 Bootalléért	—	101 1/2	—	102	—	101 1/8	—
London 1 font sterlingért.	—	12.21	—	13.24	—	13.22	—
Páris 300 frankért	—	161 1/8	—	162 1/4	—	161 1/8	—
Cs. kir. arany	—	—	—	—	—	—	—
Ezüst	—	35	—	36	—	35	—
Dunavizálás apríl és máj.	29. 8' 3" 6" 0 fcl.	2. 6' 11" 6" 0 fcl.	4. 6' 9" 3" 0 fcl.				

Jelenlegi gabona-ár.

Austriai mérök. — (Pengő pénzben.)

Pest, apríl 28-kán: Buza 6 ft. 8 kr. — 6 ft. 56 kr. — Kétszeres 5 ft. 52 kr. — 6 ft. — Rozs 5 ft. 36 kr. — 5 ft. 52 kr. — Árpa 2 ft. 40 kr. — 3 ft. 28 kr. — Zab 2 ft. 24 kr. — 2 ft. 32 kr. — Kukorica 3 ft. 28 kr. — 3 ft. 36 kr.

Felelős szerkesztő: Pákh Albert.

10-dik szám.

HIRDETÉSEK.

Május 7-kén 1854.

Hirdetmények elfogadtatnak a „Vasárnapi Ujságba“ egy negyedhasábos apróbetűs sorért 3 pkr.jával egyszéri hirdetéssel, háromszori hirdetésért fizetendő soronként 6 kr. p. p.

Balaton-Füredi fürdőhely és savó-intézet.

Fürdőszak megnyitása május 15-kén.

Alig van fürdőhely, mellyre a természet olly soknemű kincseket halmozott, mint Füred, hol az erőteljes savanyuvíz ollyan, — több mérföldnyi hosszúságú, — kies tó partján buzog fel, mellyet természeti szépségre nézve csak kevés halad felül.

A füredi források, mellyek köztudomásra egyszersmind szelíden oldozó és nagy mértékben erősítő hatásuk, főleg hasznosak mindazon bajokban, hol az életerő gyengesége, a szabályos életműködések süllyedt állapot a különböző nedvek pangásával s dugulásokkal van párosulva. Csaknem biztos hatással használatnak tehát a **gyomor** és **alrészek** működéseinek rendtelenségeiben (mint felbőfögések, zaha [Sodbrennen], gyomorgörcs, puffadtság, rendetlen székélések stb.), **máj** és **lépdugulások** s **daganatokban**, és ugyan különösen s majdnem egyedül azon alakzatokban, mellyek váltóláz után támadnak, **miből magyar hazánknak olly dus rész jutott, s mik itt gyorsabban és biztosabban gyógyulnak, mint bármely más gyógyforrás által, továbbá rásztkórbán** (Hypochondriában), **aranyérben, vese és húgyhólyag nyálkásságában, húgy fővény- és kövek által okozott bántalmakban, sápkórbán, havi-folyás rendtelenségeiben, fehér folyásban, a női testnek gyakori gyermekágy, szoptatás s erőfenítő vérvessztések általi kimerülésében, végre a hystéria minden fajaiban.**

Ha ezen erőteljes savanyu víz itala már magában is nagyon üdítő, gyógyereje még sokkal inkább emelkedik s növekedik a festői vidékei s friss vize által szellemet és testet egyaránt erősítő Balaton hullámaiban fürdés egyazon időben alkalmazása által.

Azon betegek számára, kiknek a szabadban hideg tófürdők nem ajánlatosak, az izletesen ellátott új fürdőházban melegített tóvíz adatik tiszta fürdőkádakban; s ugyanott melegített érczes víz-fürdők is szolgálhatra állanak.

Hogy minden óhajtnak elég legyen téve, czélszerűen elrendezett gőzfürdő, s a tóbeli fürdőknél zuhany készültek is állanak a fürdővendégek rendelkezésére.

Ha a füredi savó-intézetéről utoljára szólunk, ezt azért tesszük, hogy a közfigyelmet különösen erre irányozzuk. Több ezer anyajuh tejéből, mellyek a dus hegyi legelőkön a legfűszerebb növényekkel táplálkoznak, olly savó készül, melly tisztaságára, könnyen emészthetőségére s táp erejére nézve a legkitünőbbekkel mérközhetik. A nagy mennyiség, mellyben ott a savó készül, lehetségessé teszi, hogy azt ritka olcsóságú áron adhasuk, minélfogya az, terhesebb költség nélkül, részint fürdőkre, részint itatra, és ugyan tisztán vagy ásványvizekkel vegyítve, használtathatik.

Tisztaságra, szigorú rendre, pontos és előzékeny szolgálatra, ételek és kényelmes lakások lehetőleg olcsó árára a legnagyobb gond van fordítva.

Minthogy a füredi ásványvíz elküldve is jó hatással lehet, gondoskodva van, hogy üvegek és palaczkok gyorsan, czélszerű gépek segélyével töltessenek meg s dugaszoltassanak be, mellynek üvege Füreden 8 p. krajczárért kapható.

A szobák ára 36 kr.tól 2 ft. 30 kr.ig terjed. — Szobák megrendelése **Écsyfürdő-felügyelő** urhoz, vitel bérmentes levelek útján intézendők.

Az utazók, kik vasuton vagy gőzhajón kényelmesen juthatnak el Pestre, a „Tigris“ fogadóban naponként induló csinos gyorskocsikat találhatnak Füredre.

A fürdői igazgatóság.

Edelmann Károly könyvkereskedésében, Pest, váci-utca 7. sz. alatt megszerezhető:

Die orientalische Frage

VON

Eduard Warrens.

Zweite Auflage.

Ára 20 p.kr. Postán bérmentve bárhova küldve csak 30 p.kr.

Ezen érdekes műből, kevés napok mulva, több 1000 példánynál elkelt.

8 (3-3)
Frankh, kiadó könyvvarusnál Stuttgartban megjelent és
Edelmann Károly
 könyvvarusnál, Pest, váci-utca 7. szám alatt kapható :

Drei Jahre in Constantinopel
 oder
Sitten und Einrichtungen der Türken
 von
 Charles White.

Aus dem Englischen von Dr. G. Fink.
 41 Bogen, elegant broschirt Preis 1 fl. 50 kr.

Alle Augen sind gegenwärtig nach Constantinopel gerichtet, von dessen Schicksal der Weltfriede abhängt.

Eine vollständige Kenntniss der Sitten, Gebräuche des täglichen Verkehrs und Lebens der Türken wird gewiss jedem willkommen sein. W h i t e's Buch ist in dieser Beziehung klassisch. Er wohnte, um die Türken recht eigentlich in ihren innersten Beziehungen kennen zu lernen, drei Jahre in Constantinopel, hatte Umgang sowohl mit dem diplomatischen Corps als mit den türkischen Beamten. Daher die pikanten Anekdoten, selbst über das Innere des Serails und die Harems-Geheimnisse der Pascha's und anderer Großen des türkischen Reichs. Es giebt kein Werk über Constantinopel, worin die vollständigen Sitten und Gewohnheiten der ottomanischen Hauptstadt, worin das alltägliche Leben und der gesellige Verkehr der Türken vollständiger und treffend geschildert wäre, als hier.

Ha a fennemlitett összeg beküldetik : bárhova, postával küldhetjük.

9 (3-3)
Wallishäuser B. J.-nél megjelent és
Edelmann Károly
 könyvkereskedésében Pesten, váci-utca 7. szám alatt kapható :

Zeitungs-Lexicon
 zum Verständnisse des durch die
russisch-türkischen
 Differenzen hervorgerufenen
Krieges.

Ein alphabetisch geordnetes Nachschlagebuch für
 Zeitungsläser.

Dieses Buch enthält, in nahezu 1000 eng gedruckten Artikeln : eine bündige, aber vollständige Darstellung der auf die politische Verwickelung unserer Lage Bezug nehmenden Zustände und Verhältnisse, — 250 interessante Biographien hervorragender Personen, — die statistische Darstellung der Türkei, der Donaufürstenthümer, Montenegro's, Rußlands, Englands, Frankreichs, Desterreichs, Preußens, Griechenlands, Dänemarks, Schwedens, — die Schilderung aller vom Kriege überzogenen oder bedrohten Provinzen, der dabei beteiligten Völkerschämme bis zum Himalaya-Gebirge und den Steppen Mittelasiens, — die Geschichte des geschlossenen Aufstandes und der Getürkten, — die Beschreibung aller in dieser Weltfrage genannten Städte, Festungen, Häfen, Meere (mit Einschluß der Dörfer), Inseln, der Flüsse, Gebirge, Wälder u. c., — die Berichte über die vorgefallenen Schlachten, Treffen, Gefechte, — und Ausführung aller auf diesen Krieg bezüglichen Verträge, Manifeste, offenen Briefe, Noten u. s. w.

148 Seiten stark, in Lexikon-Octavformat, broschirt, Preis 1 fl. Mit freier Postversendung nach jedem Orte der Monarchie, Preis 1 fl. 15 kr.

6 (3-3)
A Felső-Alapi ásványvíz,

melly pár évi fenállása óta tanusított hathatós gyógyereje miatt több kitünő orvosok általi folytonos rendelésnek örvendő — főraktára létezik Pesten Kaiser J. E. urnál a Theresia-városban, Hermina-tóron, 8. sz. alatt, továbbá D.-Földváron Grits Pál urnál, Szekes-Fehérváron Ruszwurm J. A. urnál, Felső-Alapon Salamon László tulajdonosnál, mely helyeken minden megrendelések a legjobb s leggyorsabban teljesítenek.

Nyomatja és kiadja Landerer és Heckenast, egyetem-utca, 4. szám, Pesten.

4 3-12
NAGYSZERÜ, Pesten még eddig soha nem létezett
FEHÉR-RUHATÁR

található a váci-utczában

az „Ypsilantihoz“ czimzett kereskedésben Pesten, ugyanis :
Férfi-ingek rumburgi vagy hollandi vászonból
 2 ft. 45 kr., 3 ft., 3 ft. 30 kr., 4 ft., 4 ft. 30 kr., 5 ft., 5 ft. 30 kr., 6 ft.,
 6 ft. 30 kr., 7 ft., 8 ft., 9 ft., 10 ft., 12 forintjával.

Szines férfi-ingek 300 különféle mustrában
 1 ft. 30 kr., 1 ft. 40 kr., 1 ft. 50 kr., 2 ft., 2 ft. 30 krajczárjával.

Sima női-ingek rumburgi vagy hollandi vászonból
 2 ft., 2 ft. 30 kr., 3 ft., 3 ft. 30 kr., 4 ft., 5 forintjával.

Női-ingek schweitzzi mellel és pásztákkal
 (Streif), készítve rumburgi vagy hollandi vászonból 4 ft. 30 kr., 5 ft., 5 ft.
 30 kr., 6 ft., 6 ft. 30 kr., 7 ft., 8 forintjával.

**Tiszta és minden pamut-keveréstől ment vászonért
 kezesség vállalatik.**

13

1-3
Ajánlat.

Egy tapasztalt és gyakorlott állatorvos, ki egyszersmind gazdatisztaéget is képes volna magára vállalni, szándékozik valamely uraság vagy városnál szolgálatot elfogadni. Értekezhetni szóval, vagy A. B. jelölt bérmentes levelek által, Pesten, öreg posta-utczában levő Ramaseder Tamás ur, selyemfestő boltjában.

czélszerűbben elkészítettek, s mellynek átellenében egy 48 esinosan felbutorzott lakszobából álló, a Dunára és az egész környékre szép kilátással bíró emeletes ház által a fürdővendégek kényelmességéről is lehetőleg gondoskodva van, ajánlja a t. cz. közönségnek

10-(2-3) **Lengl Márton.**

A Lukács-fürdőt

Budán a császár-fürdő közelében, hol a híres gyógyerejű iszap-, kád- és török-fürdők fürödhetési használatra a leg-

Kiadandó vendég-fogadó.

A soroksári utcában „két medvéhez“ czimzett vendég-fogadó, sz. György nap-tól fogva kiadandó. — Értekezhetni **Ensel Kálmán** ügyvéd (Ióvász-utca, 8-dik szám alatt), vagy a házában lakó fűszer-kereskedő uraknál. 11-(2-3)

15

1-3
Gyapjunyíró ollók, himlő-oltó tűk, csap-tűk (trouarts), érvágók és pettyegető fogók jutányos áron kaphatók, hatvani utcában, ezelőtt herczeg Grassekovich-féle házában

Heizer Ádám,
 es. k. egyetemi sebész műszer készítőnél.

HECKENAST G., pesti kiadó-könyvvarusnál megjelent
Magyar-német s német-magyar

JOGI MŰSZÓTÁR

különös tekintettel

az általános polgári törvénykönyvben, az ideiglenes polgári perrendtartásban, büntető, váltó, csőd, bélyeg, adó s egyéb törvényeinkben előforduló szavak, részint ez értelemben nálunk még használatban nem volt jogkifejezésekre, toldalékkal a „Törvénytár“-hoz

irta **Ráth György.**

8-rét. — Füzve. — Ára 1 forint 20 krajczár pengő pénzben.

Ideiglenes utasítás a

peres ügyeken kívül

való jogügyletekbeni eljárás iránt,

Magyar-, Horvát-, Tótország, a szerb Vajdaság és a temesi Bánság számára.

Utasító s felvilágosító jegyzetekkel ellátva.

1854. Füzve 1 ft. pp.